

Cele:

- ukazanie istoty dialogu międzyludzkiego i ekumenicznego;
- zwrócenie uwagi na trzy aspekty dialogu: rozmowę, wzajemne poznanie, współpracę;
- przedstawienie dialogu jako formy komunikacji eliminującej uprzedzenia i stereotypy;
- kształtowanie społecznych postaw: wzajemnego szacunku, współpracy i tolerancji.

Metody: pogadanka, praca z tekstem, burza mózgów.

Formy pracy: grupowe i zbiorowe.

Środki dydaktyczne: Pismo Święte, YouCat Katechizm Kościoła Katolickiego dla młodych, Deklaracja „Nostra aetate”, krzyżówka, wybrane fragmenty tekstów: Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, Lublin 1994; Bóg, Biblia, Mesjasz, red. R. Tichy, Warszawa 2007; Z biegiem lat. 90 lat Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Konarskiego w Oświęcimiu, red. R. Włoszek, Oświęcim 2005; Oświęcim w pierwszym dniu wojny, red. L. Szuster, Oświęcim 1999; artykuł „'Wielkie bzdury' sędziów z Kolonii”, wiara.pl, 29.06.2012.

1. Wprowadzenie:

- Katecheta proponuje rozwiązanie krzyżówki (*Załącznik 1*) opartej na tekście biblijnym: „Rozmowa z Nikodemem” (J 3, 1-8). Hasłem jest słowo „dialog”. Prowadzący informuje, że rozmowa Jezusa z Nikodemem jest jednym z wielu biblijnych dialogów.

- Prowadzący stawia pytanie: Z czym kojarzy się słowo „dialog”? Ustosunkowuje się do odpowiedzi uczniów, zapisując je na tablicy. Zwraca uwagę na trzy aspekty: rozmowa, poznanie, współpraca.
- Nauczyciel wyjaśnia źródło słów polskiego słowa „dialog” – gr. „dia” – między, gr. „logos” – słowo, znaczenie, treść, zbierać się, gromadzić.

2. Rozwinięcie:

- Katecheta dzieli klasę co najmniej na trzy grupy. Każda z nich analizuje przygotowane teksty, wskazując istotne elementy związane z konkretnym aspektem dialogu (niektóre teksty mają wiele wymiarów – prowadzący może sam przypisać):
 - **Grupa I** – dialog jako rozmowa (*Załącznik 2*). W analizowanym tekście należy wskazać elementy ukazujące dialog jako rozmowę.
 - **Grupa II** – Dialog jako wzajemne poznanie (*Załącznik 3*). W przeczytanym tekście należy wskazać elementy ukazujące dialog jako wzajemne poznanie.
 - **Grupa III** – Dialog jako współpraca (*Załącznik 4*). W analizowanym fragmencie należy wskazać dialog jako formę współpracy.
- Uczniowie prezentują wyniki swojej pracy – nauczyciel podsumowuje.
- Prowadzący wskazuje na postawę Kościoła, wzywającą i zachęcającą do dialogu. W kontekście relacji chrześcijaństwa z judaizmem widać to chociażby w dokumencie Soboru Watykańskiego II „Nostra aetate” (*Załącznik 5*), jak również w wielu działaniach, do których zaliczyć można Dzień Judaizmu, obchodzony corocznie w styczniu, w przeddzień Tygodnia Modlitw o Jedność Chrześcijan.
- Nauczyciel pogłębia rozumienie tekstu soborowego informacją z katechizmu młodych YouCat (*Załącznik 6*).

3. Podsumowanie:

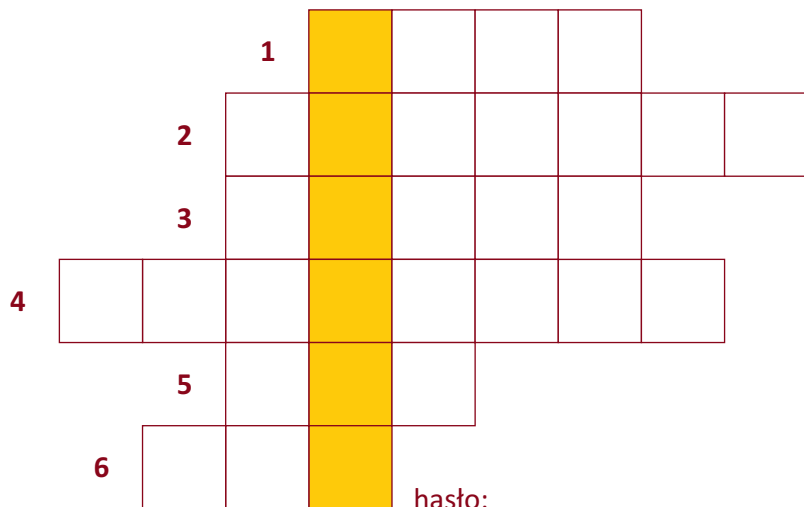
- Katecheta zwraca uwagę, że brak dialogu i niechęć do niego może prowadzić do uprzedzeń i stereotypów. W efekcie może rodzić negatywne postawy społeczne, jak np. antysemityzm, często oparty na niezrozumieniu i nieporozumieniach. Pomocą w tej refleksji mogą być cytaty znanych duchownych:
 - Pokój to dialog sprawiedliwy w duchu miłości – bł. ks. Jerzy Popiełuszko.
 - Dialog oznacza, że ludzie wyszli z kryjówek, zbliżyli się do siebie, rozpoczęli wymianę zdań – ks. prof. Józef Tischner.
- Nauczyciel zachęca do dialogu w relacjach rodzinnych, klasowych i środowiskowych. Wskazuje na dialog jako sposób rozwiązywania napięć i konfliktów.
- Modlitwa: Ps 133.

Załącznik 1

Rozwiąż krzyżówkę w oparciu
o fragment Ewangelii J 3, 1-8

III
Katecheza
dla uczniów szkół
ponadpodstawowych

Był wśród faryzeuszów pewien człowiek, imieniem Nikodem, dostojnik żydowski. Ten przyszedł do Niego nocą i powiedział Mu: «Rabbi, wiemy, że od Boga przyszedłeś jako nauczyciel. Nikt bowiem nie mógłby czynić takich znaków, jakie Ty czynisz, gdyby Bóg nie był z Nim». W odpowiedzi rzekł do niego Jezus: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi powtórnie, nie może ujrzeć królestwa Bożego». Nikodem powiedział do Niego: «Jakżeż może się człowiek narodzić będąc starcem? Czyż może powtórnie wejść do łona swej matki i narodzić się?» Jezus odpowiedział: «Zaprawdę, zaprawdę, powiadam ci, jeśli się ktoś nie narodzi z wody i z Ducha, nie może wejść do królestwa Bożego. To, co się z ciała narodziło, jest ciałem, a to, co się z Ducha narodziło, jest duchem. Nie dziw się, że powiedziałem ci: Trzeba wam się powtórnie narodzić. Wiatr wieje tam, gdzie chce, i szum jego słyszysz, lecz nie wiesz, skąd przychodzi i dokąd podąża. Tak jest z każdym, który narodził się z Ducha».

1. Wg słów Jezusa – trzeba się z Niego powtórnie narodzić.
2. Imię rozmówcy Jezusa.
3. Jeden z tytułów, jakim rozmówca zwracał się do Jezusa.
4. Wg Jezusa, nowe narodziny są gwarancją wejścia do niego.
5. Pora rozmowy Jezusa z dostojnikiem żydowskim.
6. Wg dostojnika, Jezus przyszedł od Niego jako Nauczyciel.

Tekst 1

Wuj [ks. Jan Skarbek, proboszcz oświęcimski w latach 1926-51] uczył nas tolerancji dla wszystkich światopoglądów i wszystkich religii. Kiedyś spotkałam u niego trzech rabinów. Zdziwiona zapytałam wuja – dlaczego? A on mi odpowiedział, że oprócz teologii studiował prawo na UJ i pracę dyplomową robił z prawa żydowskiego, w tym celu musiał się nauczyć hebrajskiego. Jeżeli rabinowie mają jakieś problemy prawne, to przychodzą do niego na konsultacje (...) Pamiętam, że przed samą wojną wuj był proponowany jako biskup do Poznania (miał otrzymać sakrę biskupią – był już wtedy prałatem). Siostry serafitki oraz Żydzi wystali wtedy delegację do ks. Sapiehy, aby im nie zabierała ich ks. Skarbka.

List Pani Teresy Larysz-Danieckiej [w:] Z biegiem lat. 90 lat Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Konarskiego w Oświęcimiu, red. R. Włoszek, Oświęcim 2005, s. 54

Tekst 2

Jako arcybiskup krakowski miałem żywe kontakty ze społecznością żydowską Krakowa (...). Wybrany na Stolicę Piotrową kontynuuję to, co w moim życiu ma bardzo głębokie korzenie. Przy okazji moich podróży apostolskich staram się zawsze spotykać z przedstawicielami wspólnot żydowskich na całym świecie. Ale przeżyciem zupełnie wyjątkowym były dla mnie z pewnością odwiedziny w synagodze rzymskiej (...). Dane mi było w czasie tych pamiętnych odwiedzin wypowiedzieć słowa o starszych braciach w wierze.

Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, Lublin 1994, s. 87

Tekst 3

Przymierze Nowe odnajduje w Starym swoje korzenie. O ile zaś Stare może odnaleźć w Nowym swoje spełnienie, to jest oczywiście sprawą Ducha Świętego. My, ludzie, staramy się temu tylko nie przeszkadzać. Formą tego „nieprzeszkadzania” jest z pewnością dialog chrześcijańsko-żydowski, który ze strony Kościoła prowadzi Papieska Rada do Spraw Popierania Jedności Chrześcijan.

Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, Lublin 1994, s. 87

Tekst 4

Głęboko przeżywałam tragedię Żydów. Żyliśmy z nimi dobrze. W naszym domu mieszkały dwie rodziny żydowskie, z których jedna zajmowała się cukiernictwem. W szkole podstawowej większość klasy była pochodzenia żydowskiego. W gimnazjum proporcje były odwrotne, na całą szkołę przypadało około dwunastu takich uczniów. Wywodzili się z najbogatszych rodzin.

Relacja F. Śliwińskiej [w:] Oświęcim w pierwszym dniu wojny, red. L. Szuster, Oświęcim 1999, s. 17

Tekst 1

Poza słowami soborowej Deklaracji stoi doświadczenie wielu ludzi, zarówno Żydów, jak i chrześcijan – stoi także moje osobiste doświadczenie od najwcześniejszych lat mojego życia w rodzinnym mieście. Pamiętam naprzód szkołę podstawową w Wadowicach, gdzie w klasie co najmniej $\frac{1}{4}$ uczniów stanowili chłopcy żydowscy. Trzeba by tutaj wspomnieć o mojej koleżeńskiej przyjaźni z jednym z nich, to znaczy z Jerzym Klugerem. Trwa ona od ławy szkolnej do dnia dzisiejszego. Mam żywo przed oczyma obraz Żydów podążających w dzień sobotni do synagogi, która znajdowała się na zapleczu naszego gimnazjum. Obie grupy religijne, katolików i żydów, łączyła, jak przypuszczam, świadomość, że modlą się do tego samego Boga. Mimo różnicy języka modlitwy w kościele i w synagodze w znacznej mierze opierały się na tych samych tekstach.

Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, Lublin 1994, s. 85

Tekst 2

Kiedyś, po zakończeniu jednego z moich spotkań ze wspólnotami żydowskimi, ktoś z obecnych powiedział mi: „Pragnę podziękować Papieżowi za wszystko, co Kościół katolicki w ciągu tych 2000 lat uczynił dla poznania prawdziwego Boga”. Z tych słów pośrednio widać, jak Nowe Przymierze służy wypełnianiu tego, co znajduje swe korzenie w powołaniu Abrahama, w Przymierzu synajskim zawartym z Izraelem i w całym tym przebogatym dziedzictwie natchnionych przez Boga proroków (...).

Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, Lublin 1994, s. 88

Tekst 3

Na rozległym terytorium I Rzeczypospolitej symbioza między chrześcijanami a wyznawcami judaizmu była bardzo głęboka. Świadczy o tym bliskość kościołów i synagog, cmentarzy katolickich oraz chrześcijańskich innych wyznań i żydowskich, a także liczne wzajemne wpływy i zapożyczenia w zakresie wierzeń i kultu. Słusznie podkreślał to zasłużony i niezwykle kompetentny rzecznik dialogu żydowsko-chrześcijańskiego amerykański rabin Byron L. Sherwin, wywodzący się z Polski, z Makowa Mazowieckiego, wskazujący na liczne i ważne elementy obustronnych oddziaływań tradycji i liturgii żydowskiej i chrześcijańskiej. Przypomnijmy na przykład, zwyczaj zapalania w synagodze lampki przed Torą, naśladujący zapalanie światła przed tabernakulum, co jest zrozumiałe, bo Tora spełnia w judaizmie taką rolę, jak w katolicyzmie Najświętszy Sakrament. To wzajemne przenikanie obydwu tradycji religijnych rozwija się na rozmaite sposoby po dzień dzisiejszy.

Ks. prof. Waldemar Chrostowski [w:] Bóg, Biblia, Mesjasz, red. R. Tichy, Warszawa 2007 s. 461-462

Tekst 1

„Wielkie bzdury” sędziów z Kolonii. Żydzi, muzułmanie i katolicy solidarnie protestują przeciwko zakazowi obrzezania dzieci z pobudek religijnych. Wyrok sądu w Kolonii, uznający obrzezanie za karalne uszkodzenie ciała, skrytykował w piątek szef niemieckiego MSZ Guido Westerwelle. „Musi być jasne dla wszystkich, że Niemcy są otwartym na świat i tolerancyjnym krajem, w którym wolność religijna jest mocno zakorzeniona i w którym religijna tradycja, taka jak obrzezanie, ceniona jest jako wyraz różnorodności religijnej” – powiedział minister spraw zagranicznych Niemiec dziennikowi „Bild”. Westerwelle jest pierwszym przedstawicielem niemieckiego rządu, który zabrał głos w tej kontrowersyjnej sprawie. Wyrok jest prawomocny.

W wydanym we wtorek orzeczeniu sędziowie w Kolonii zakazali poddawania dzieci obrzezaniu, argumentując, że taki zabieg powoduje trwałe i nieodwracalne okaleczenie dziecka. „Zabieg narusza interesy dziecka, nie pozwalając mu później na podjęcie swobodnej decyzji o swej przynależności religijnej” – czytamy w uzasadnieniu. Zdaniem sądu o poddaniu się obrzezaniu powinni decydować sami zainteresowani po uzyskaniu pełnoletności.

Wyrok spotkał się w niemieckim społeczeństwie z niezrozumieniem. Z oburzeniem zareagowali na decyzję sędziów Żydzi i muzułmanie. „Bezprecedensową i dramatyczną ingerencją” w prawa wspólnot wyznaniowych nazwała wyrok Centralna Rada Żydów w Niemczech. Centralne Stowarzyszenie Muzułmanów ostrzegło przed „jawnym pogwałceniem” religijnej autonomii. „Obrzezanie stosowane jest od 4000 lat i jest częścią naszej tożsamości” – powiedział Agencji DPA rabin David Goldberg z Hof w Bawarii.

Krytyczne stanowisko wobec orzeczenia sądowego zajęł również Kościół katolicki w Niemczech. Konferencja niemieckiego Episkopatu wyraziła „ogromne zdziwienie” z powodu stanowiska sędziów i ostrzegła przed ograniczaniem swobody religijnej Żydów i muzułmanów. Arcybiskup Kolonii Joachim Meisner wyraził nadzieję na zmianę wyroku przez sąd wyższej

instancji. W wydanym w piątek oświadczeniu niemiecki duchowny podkreślił, że obrzezanie stanowi dla żydowskich rodziców „wywodzący się z Biblii obowiązek”, a dla rodziców muzułmanów „zasadzającą się na tradycji powinność”.

Specjalny pełnomocnik ONZ ds. wolności religijnej Heiner Bielefeldt określił argumenty sędziów mianem „wielkiej bzdury”. W żydowskich i muzułmańskich rodzinach obrzezanie jest powszechną praktyką – dodał.

Sąd w Kolonii rozpatrywał przypadek czteroletniego muzułmańskiego chłopczyka, który po obrzezaniu zaczął krwawić i został zawieszony przez matkę do szpitala. O przypadku dowiedziała się prokuratura, która uznała zabieg za nielegalny i sporządziła akt oskarżenia. Lekarz został uniewinniony, ponieważ, jak stwierdzili sędziowie, działał w przekonaniu, że postępuje słusznie. Orzeczenie nie jest wiążące dla innych sądów (...)

www.wiara.pl, 29.06.2012

Tekst 2

A teraz wrócę jeszcze do tej synagogi wadowickiej. Została ona przez Niemców spalona i dzisiaj już nie istnieje. Oto przyszedł kiedyś do mnie Jerzy, aby mi powiedzieć, iż miejsce, na którym ona stała, ma zostać uczczone specjalną płytą pamiątkową. Muszę powiedzieć, że w tym momencie udzieliło się nam obu głębokie wzruszenie. Stałyśmy przed oczyma sylwetki osób znanych i bliskich oraz te soboty dziecięcych i młodzieńczych lat, kiedy społeczność żydowska Wadowic udawała się na modlitwę. Powiedziałem wówczas Jerzemu, iż chętnie napiszę na tę okazję moje osobiste słowo, znak solidarności i duchowej łączności z tym znaczącym wydarzeniem. I tak się stało. Osobą, która przekazała treść tego listu moim rodakom z Wadowic, był właśnie Jerzy. Wiele go ten wyjazd kosztował. Trzeba bowiem zaznaczyć, iż cała jego rodzina, która pozostała w Wadowicach, zginęła w Oświęcimiu, a przyjazd do Wadowic na odsłonięcie płyty pamiątkowej wadowickiej synagogi był pierwszym po pięćdziesięciu latach...

Jan Paweł II, Przekroczyć próg nadziei, Lublin 1994, s. 86

Tekst 3

W naszej wsi [Brzezince] żyli także Żydzi, stosunki z nimi układały się dobrze. W domu Wulkana, jak pamiętamy, właściciela restauracji, Żyd o nazwisku Cyrel miał sklep. A oprócz niego jeszcze sklepy prowadzili Wolf (brat żony Wulkana) i niejaki Rosner. Wszyscy właściciele sklepów zabiegali o to, by kupowano akurat u nich. Nikt nikomu nie dokuczał, nie było żadnych konfliktów. Cyrel codziennie piechotą 5 km szedł do Oświęcimia, gdzie mieszkał, nosząc ze sobą pieniądze i nigdy nie zdarzyło się, by ktoś go napadł. Żydzi też pomagali tym, którym pieniędzy na życie brakło.

Relacja J. Handzlik i J. Urbańskiej [w:] Oświęcim w pierwszym dniu wojny, red. L. Szuster, Oświęcim 1999, s. 29

Załącznik 5

Tekst do analizy

III Katecheza

dla uczniów szkół
ponadpodstawowych

Zgłębiając tajemnicę Kościoła, święty Sobór obecny pamięta o więzi, którą lud Nowego Testamentu zespolony jest duchowo z plemieniem Abrahama. Kościół bowiem Chrystusowy uznaje, iż początki jego wiary znajdują się według Bożej tajemnicy zbawienia już u Patriarchów, Mojżesza i Proroków. Wyznaje, że w powołaniu Abrahama zawarte jest również powołanie wszystkich wyznawców Chrystusa, synów owego Patriarchy według wiary (...) Wierzy bowiem Kościół, że Chrystus, Pokój nasz, przez krzyż pojednał Żydów i narody i w sobie uczynił je jednością (...)

Skoro więc tak wielkie jest dziedzictwo duchowe wspólne chrześcijanom i Żydom, święty Sobór obecny pragnie ożywić i zalecić obustronne poznanie się i poszanowanie, które osiągnąć można zwłaszcza przez studia biblijne i teologiczne oraz przez braterskie rozmowy.

*Fragment Deklaracji o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich
„Nostra aetate”, 4*

Jaki jest stosunek Kościoła do Żydów?

Żydzi są „starszymi braćmi” chrześcijan, ponieważ Bóg umiłował ich najpierw i najpierw do nich przemówił. Fakt, że Jezus Chrystus jako człowiek jest Żydem, łączy nas. Fakt, że Kościół widzi w Nim Syna Boga żywego dzieli nas. W oczekiwaniu na ostateczne przyjście Mesjasza jesteśmy jedno.

Wiara żydowska jest korzeniem naszej wiary. Pismo Święte Żydów, nazywane przez nas Starym Testamentem, jest pierwszą częścią naszego Pisma Świętego. Żydowsko-chrześcijański obraz człowieka, którego wymiar etyczny kształtuje dziesięć przykazań, jest fundamentem zachodnich demokracji. Należy się wstydzić, że chrześcijanie przez stulecia nie dopuszczali myśli o ścisłym spokrewnieniu z judaizmem i przy pomocy pseudoteologicznych argumentów zaogniali nienawiść do Żydów, prowadzącą często do ich mordowania. Z okazji Roku Jubileuszowego papież Jan Paweł II szczególnie prosił o przebaczenie tych krzywd. Sobór Watykański II stwierdza jasno, że Żydzi jako naród nie ponoszą żadnej zbiorowej winy za ukrzyżowanie Chrystusa.

Katechizm Kościoła Katolickiego dla młodych YouCat, 135